

KÖZMŰVELŐDÉS.

Az erdélyi róm. kath. irodalmi társulat heti közlönye.

MEGJELENIK MINDEN SZOMBATON.

Előfizetési díjak:		A társulat minden rendű tagjai a lapot tagdíjaikért kapják.	A lap szellemi részét illető cikkek a szer- kesztőségnek, az előfizetési pénzek a pénz- tári, — az esetleges reklamációk pedig a kiadóhivatálnak küldendők.
Égészévre — — — — —	8 kor.	—	—
Félévre — — — — —	4 "	—	—
Negyedévre — — — — —	2 "	Kéziratokat nem adunk vissza.	—

A kath. sajtó kérdéséhez.

Az emberi lélek mindig kereste a fölemelő, legtisztább képzetek tárgyait. A hit fátylájával megvilágosított úton haladók szabadon tekintik át az örök törvényeket, melyek szellemében egy legfőbb Lény kormányozza a világot s az idők teljével azt be fogja végezni. A kik azt vallják, hogy egy legfőbb Lény szabja meg az emberi működés határait, eselekedeteit, hogy Ő alkot eszményt, benne gyökerezik a lélek, a nagyság, a halhatatlanság, az ok, okozat-viszony, — azoknak reprodukciói alkotják az igazat, az erkölcsöt, a szépet az életben és irásban egyaránt. A kik tudni akartak s akarnak ott, a hol hinni kell, azok elveszték a mystériumok között a közelebb jötték a materialhoz és ehhez mérten rendezték be életüket, ebből kifolyólag bocsátották világga gondolatuk szülőiteit. Míg az előbbieket a megtisztult eszme körében szárnyaltak, addig az utóbbiak mindazt utópiának tartva az anyag körül csoportosuló eszméknek kerestek barátokat s fájdalom javarészt találtak az egyéni szenvedélyekre épített elveikkel. A mai sajtó javarészt az utóbbi elveket szolgálja és e lázas munka között elvesz a tiszta eszmék hangja, mint a gőzgépek zakatolása között az emberi szó.

Kevesen hallgatnak meg ma minket, mert kevés hirdetője van az igazi megtisztult eszméknek. Az „Egyházi Közlöny“ XXXII. számának vezető cikke lelkes hanggal hív fel egy harmadik politikai napi lap megindítására. Az érvek megdöbbentően erejét veti mérlegbe, hogy küzdésre hívja a tepedőket és ez igazi örömmel tölti el azokat, kiket a szent eszmék lelkesítenek, mert Magyarországon az egyesült katolikus küzdés meghozza az ébredést, a föltámadást. Eszmetámadás, eszmediadal! Hát el lehet temetni az eszméket? mert hiszen csak úgy lehet támadás, ha temetés volt előbb, csak úgy lehet megdicsőítés, ha előbb a Golgota utján véres esőket nyomott a porba a megalázás. El lehet temetni, de soha sem örökre, mert a mi küzdésünk célja maga az igazság, az igazság pedig nem sírba való, az igazság nem vár, melyet megemészten az idő vastoga s eltemet visszaterhetlenül, hanem a vár tövében nyíló virág, melyet letéphetnek a durva kezek, de életre kelt az ébresztő tavasz.

A szent eszméket megostorozták és végig vezették a keresztutján a durva lelkek, de a kit a hit lelkesít, nem nézheti tovább is tehetetlenül a lepecsételt sírkövet. A sírás-

nak meg kell szünnie. Nem sokszor támasztottak a könyvek halottakat. A z anyai szív fájdalomának hiába nincs vége-hossza, csak önmagát emészti, ha a beteg gyermek sebeire nem visz orvosságot, hiába várjuk elnyomott jogainknak ébredését, ha tompán nézzük a pecsétet, de nem törjük azt. Háboras napokban őseink véres kardot hordottak körül és elég volt, ha megpillantották a kardot, — még a gyermek is hareba készült. Az „Egyházi Közlöny“ szava véres kard, hát készülnek-e hivatottak a háboruba, készülnek-e, hogy a szent elvek ragyogtatásával, viharzásával, szelíd lágyaságával a sajtóban — behatoljanak a megtévesztett emberek eszébe, szívébe s ott diadalra vigyék a keresztény elveket?

Montefiore Mózes, egy amerikai zsidó így buzdította egykor hitsorosait: „Kerítsük meg a sajtót s miénk lesz a társadalom is“. Hát nem valósult-e meg e felhívás? A sajtót ma a zsidók kezelik s övék a társadalom is. Dróton vezetik a közvéleményt, mint a pojjacát: ha ökjacagnak, az egész ország röhög utánuk, ha ők sírnak, az egész ország könnyezik velük. Ez az irás hatalma!

Ha a sajtó a megtisztult eszmék hirdetője lesz, akkor a Krisztus által parancsolt törvényeknek föltámadása szükségkép elkövetkezik. A piszkos elveket: a hitetlenséget, erkölcs-telenséget, a mai sajtó be tudja szállítani az emberek lelkébe és a lelket saját elvei szerint tudja alakítani, ha pedig erre képes, akkor nem lehet képtelen a ker. eszme sem, nem lehet hatástalan a lélekre: az igazság, jogosság, tisztaság. Az embert, az Isten képmásának hordozóját a hús és vér, az anyagszülte gondolatok s tények befeketíthetik, de ha a tiszta szellem sugara lángoló tüzzel világít az emberi lélekre — akkor nem tagadhatja meg azt, a kinek képmását viseli. Az emberi lélek arra van hivatva, hogy tisztán tündököljön, az erkölcsi törvények sorompói között mozogjon, azokhoz szabja gondolatát, érzelmeit, tényeit, ha pedig ez így van, akkor e hivatás megvalósítására szükségkép erőt és lelkesedést nyer, mikor oly szerek érintkeznek vele, melyek ama célféld törekvést segíteni vannak hivatva.

A koldus nem utasítja vissza a nyújtott kenyeret, mert életszükséglete, — lelkünk, az Isten koldusa elfogadja a neki nyújtott alalmazsnát, mert ez természetfölötti életének szükséglete. Azért a mai raffinirt képöntetés mellett elveszít-e értékét a hitben kifejecesedett őszinte igazság? A vértanúk hiténél, a hitvallók őszinteségénél több varázserővel bir-

a meghunyászkodott, alattomos jellem? A tiszta igazság pragmatikus előadása legyőzőbb-e a meghamisított történelemnél. Ma aural csapják azt a mit Lykurgos az alkotmányos élet egyedüli biztosítékán felállított, de ha meghallják a legszentebb törvények egyedül boldogító elvét, akkor megfogják csokolni az ellensúlyozást a gerariát, a törvényeket. Ma sutba dobják azt, mivel Szólon az alkotmány felbomlását megtudta akadályozni, de ha a valódi igazság megdönthetetlen erejével sürün, mindennap találkoznak az emberek, akkor fel fogják karolni az areopagot. — A római társadalom folytonos ellenkezése a felsőbbekkel, a királyoktól való irtózáa, a plebejus megrögzött gyűlölete ma igen soknak képezi dogmáját, de ha minden ember meghallja a sajtó őszinte szavát, hogy mikor a görögök s a rómaiak a demokrácia elvének tulterjesztésével elmellőzték a mérsékelt politikai elemeket — bekövetkezett a lázongó népruralom, mely mindkettőt sirba temette, — ha meghallják, hogy ugy az egyéni, mint a társadalmi boldogulás egyedül csak krisztusi eszmékből meritheti erejét, akkor a háza oltár lesz, mit az ősi atyák építettek Istennek, ház lesz, hol az élet első örömeit izlelték, melyben a tekintély elve uralkodott. De hát mindezeket addig is nem hallották az emberek? Hallották, de kevesen s ezeknél sem hagyott állandó nyomot. A keleti basa fejét vétette annak a szegény embernek, ki az igazat szemébe vágta, ellenben kiültette a bizelgőket, kik szájize szerint beszéltek és ezerivel nyaldosták a talpát. Mi lesz, ha mindez megfordítva történik? Izz-e bátorsága a basának, hogy selyem szinórt küldjön az ezer meg ezer embernek? Nem elég tehát egy vékony sugárka a napból, az még hosszabb árnyékot vetit, hanem egy egész lángtenger kell, hogy ennek fénye állandóan süssön a keresztény lelkekbe. Ha Germain eszménye után, egy nagy türesség következik, egy nagy szünet áll be, akkor állandó hatástról nem álmodhatunk. A mi szépet és nemeset ma valami szép és nemes jellem beleolt az olvasók lelkébe, s tovább nincs eszköz, hogy táplálja ugyanazon uton ama lelket — holnap Therese Raquinak (Zóla) a „szervi rendetlenség“ által produkált erkölestelenségei — leszakítják a nemes oltárt. A kinek ma zárdaszüzi hajlamai vannak és holnap nincs miüöl táplálja hajlamait, ki tudja nem válássza-e eszményképül Coupeau és Gervaise leányát, a kéjdhű symbolumát? Így van ez, így lehet játszani az érzelmekekkel. A közönség ma lázasan olvas és a szerint alakul, a mit olvas. Tehát kitarló, gyors, sürű munkát kíván meg ma a keresztény sajtó. Eszméink igazsága elől kitérni nem lehet csak annak széles szelvényben, szüntös szüntelen bangoznia kell, mert ha lankad a a buzgóság, azok, kiket fáradságosan az oltár elé vezettünk, az ellenség romboló hatása alatt tarka abroszt teríthetnek az oltárra, hogy koresma asztal legyen belőle.

Nincs helye többet a habozásnak, a ki ismeri a külföldi viszonyok eddigi fejlődését és azokból levonja a következtetést, tovább nem habozhatik. A külföldi keresztény lapok elég nagy szaporodást mutatnak, de hogy még eddig nem érték el a kívánt eredményt, azt ott is a késő ébredés s a rossz taktika okozta.

Franciaországban a múlt század közepén innen is sok vitára adott alkalmat az egyház és sajtó közötti viszony. Mikor a szabadkőművesek pokoli dühe mindent, mi szent, rombolni kezdett, még akkor is ingadoztak a katolikusok, hogy politizálásnak van-e helye a kath. sajtóban és a páriái érsek

beföltotta megyéje papságának a politizálást. Ezek miatt csak későre tudtak sorompóba állani. Olaszországban csak akkor kezdetek igazán küzdeni, mikor már törvényeket hoztak úgy a kath. szolás, mint a sajtó szabadságának megfékezésére. Belgium egész más képet mutat. Megfógták a lelkesedés szálait akkor, mikor még nem rombolhatt az átheista szellem. Az egymás után keletkező 25-nél több kath. napi lap, ott igazi keresztény életet teremtett s elmondhatjuk, hogy a belga királyság jelszava „L'union fait la force“ beteljesedett, mert az egység elérte diadalát a katholicizmusban. A német lelkesedés is csodával határos gyorsasággal teremtette meg a kath. lapokat. I. Vilmos alatt a legnagyobb prot. városok már dicsekedtek kath. napilapokkal, mindezek pedig kevés kivétellel oly csoportosulás szüleményei voltak, mint a milyet az Egyházi Közlöny ajánl. —

Mindezekben látjuk a ker. eszme erkölcsi erejét, tásását ; ismerjük a bajokat, melyeken a lehető leggyorábban kell segíteni, — dobbanjon meg azért minden hivatott lelkében a szent kötelességre hívó szózat. Fogják fel XIII. Leo ama szavait : „a sajtó ma igazi apostolkodás“ és tömörüljön mindenki az igazi ker. elvek megvédelmezésére. Nem kérte Kárhágó, hogy a nők kardot fogjanak s úgy küzdenek a hazáért — hanem csak azt, a mire leginkább képesek voltak. Hajukat vágják le, hogy kötelet fonjanak belőle, a többit elvégezték a hivatottabbak. A ker. eszme küzdelme sem kéri, hogy mindenki a toll fegyverével az ellenség közé vágjon hanem csak azt, a mire leginkább képes, hozza el filléreit a ker. sajtó oltárára, a kötelet pedig megfonják mások, hogy megfojtsák a szent eszméket gyűlölö és rombadönteni akaró ellenséget.

A kudzsiri róm. kath. plebánia története.*)

Közi: *Tözsér László.*

III. T e m p l o m.

A szomszéd sebeshelyi, anyaegyház 1838. évi Szepesi-féle Decr. Visit. Can. okmánya a kudzsiri filiajéről a következőket jegyezte fel, miket magyarul ezekben közlök :

„Kudzsir főkegyház temploma a vasgyári telepen kívül egy magas száraz helyen épített, tűzmentes helyen, alkalmas és szép kerítéssel körülvéve. Kripta is van mellette Behnel bányanagy áldott jólelkű, vallásos és áldozatkész neje Veress Julianna részére, ki mig élt, az építendő templom részére. 200 rajn. frtot hagyományozott († 1824. ápril. 17. én. R. I. P. 1.) A templom maga kemény anyagból épült, zsendelylvel fedve (most is). Kisdéd szép tornya szintén kőből van egy hanggal (jelenleg 3 van). Ezen templom Behnel Ferenc „vir erga Ecclesiam Christi zelosus laudatissimus“ által, ki sok fáradozása mellett még 400 rajn. forintot is adott sajátjából a templom felépítésére, a kincstár kevés hozzájárulása mellett (exiguus sumtibus cameralibus) épített fel, még nincs felszentelve, hanem csak benedikálva 1828. sz. Orsolya napján Hene Xav. Ferenc gyulafehérvári prépost és püsp. ált. helynök ur által. Van chorusa, szószékje illő, egyetlen oltára a Getszemani kertben imádkozó és vértizadó Üdvözítő képével. Sekrestyéje a szentélytől délre van az Epistola-oldalon.“ (Decr. Visit. a. 1838. a. 7. lap 1.)

E biteles szavak szerint tehát templomunk jó részt Behnel bányanagy és neje Veress Julianna bőkezűségének járulásától feleltetését, kiknek 600 rajn. forint adományához kö-

*) L. „Közm.“ 12. 29. sz.

1) Decr. Visit. Can. a Nic. Kovács a. 1838.

a kincstár némi támogatása is. Természetes, hogy a templom belső felszereléséről is a Decr. szerint a nemelektől Behnel bányanagy ur gondoskodott, ki bárhol nyugodjék, nyugodjék békében, itt a földön és az égben!

Kudzsir 1857 elején lett önálló parochiává, addig Sebeshely filiája volt. Addig az ottani lelkészek szolgálták be Kudzsirra; minden második vasárnapon és a sátoros ünnepek másodnapján átjöttek misézni és vecsernyézni — jegyzi meg a Decretum.²⁾

A Behnel-féle templom több-kevesebb javításokkal, reparatiókkal³⁾ áll ma is, a maga régi kezdetleges kicsinyiségében; különben csinos, erős, rendes, nobel ma is. 1898-ban a kincstár költségen kívül és belül szépen kifestetett, színes ablakkal ellátott, új és tágasabb sekrestye épített a régi helyett. Ugyanakkor a templom és temető csinos kerítésekkel láttattak el. Köszönet érte a magas kegyúr-kincstárnak!⁴⁾

A templom felszerelése szintén nobel és szép. Az oltár egy kissé regisztrált és igénytelen, de nagyban helyre hozta a nemrég újra festett Salvtor-oltárkép, mely alá némélt irták a német elődök, de most magyarul imádkozzák az utódok a szenvedő Jézusnak eme szavait: „Vater, Dir ist alles möglich; in dem diesen Keich von mir, doch, nicht mein, sondern dein Wille geschehe.“⁵⁾ Mily találó kép és alkalmas szavak a kifáradt vasgyári munkások enyhítésére és megnyugtatására! A munkásaiért annyira lelkesült Behnel bányanagy böles ideája és ajándéka! Több oltárunk nincs a hely szűke miatt! A szokásos kis oltárok helyét a munkások buzgósa közadakozás folytán két szép szoborral pótolta a legújabb időkben: jobbfelől egy gyönyörű szép Lourdes-i Maria szobor,⁶⁾ balfelől hasonló nagyságban Jézus Szent Szíve szobra⁷⁾ — mindkettő díszes szép 2—2 lámpával. Örökítámpánk egyszerű, régi, de azért örökké ég a kincstár szívessege folytán. Orgonánk régi,⁸⁾ de azért eléggé alkalmas: csak az a sajnós, hogy csak vasár- és ünnepnapokon szól rendszeren, mert állami kántorunk van esekely 120 kor. kincstári fizetéssel; hétköznapokon pedig csak egyszerű-egyszer szólal meg az orgona hangja, mikor az öreg, különben becsületes és vallásos sekrestyésünk melléje ül, mert — mondogatja — nem ő a fizetett kántor. Bizony elég baj, hogy így van; nem a papon mulik ilyen helyeken, hogy nem lehet segíteni a dolgon. Azt mondják, hogy a kincstár fizeti, tehát a pap nem parancsol. Istenem, hát a templomi funkciókat rendezni egyedül ki van hivatala és jogosítva! Jelenleg is mivel az állami kántor nyári szünidőre távozott és senkit sem kért fel helyettesítésére, az öreg sekrestyés urat kértem fel, hogy legalább vasár- és ünnepnapokon legyen lélekemelő orgona hangunk. Ez úgy minél hamarabb rendezendő lesz, ha elvoulunk Kudzsir fölé a jelenlegi nehéz fellegek. Utánam!

A gazdag és díszes templomi rubákról és egyéb szerelményekről később, midőn a templom jöteveiről lesz szó.

Kisdéd körtornyunkban három barang dicsérei az Urat; az első nagy barang, 140 kiló súlyú, e felirattal: „Szent István könyörögi eretnek, bí magyar nepedirt, Vasgyár Kudzsir. 1888.“ Tehát 1888-ban szeretetelt 212 rtt. 50 kr. költségen melyből 99 rttot a hívek gyűjtöttek, 50 rttot a kegyur-kincstár adott, 63 rtt. 50 krt. a templom pénztára pótolta. A legelső barang elhasadván, ez is beleötöztet, mely Behnel bányanagy ur szerzeménye volt. A második barang szintén újabb szerzeménye a híveknek: 1893-ból 60—70 kilós, Szászvároson öntette. A harmadik a csengetyű acélharang, 30—35 kilós, melyet a kincstár 1888-ban a vasgyárból ajándékozott át; ott munkára hívá, itt pedig imára szólítja a szegény vasgyári munkás!⁹⁾

2) Decr. Visit. Can. a. 1838. pag. 9.

3) Domus Historia Kudzsir a. 1857—1901.

4) Historia Domus: Georgievicstől.

5) Luk. XXII. 42. 43.

6) Az élő Rózsafüzér társulat tagjai vették.

7) A hívek szerzeménye gyűjtés folytán.

8) 1873-ból való, a magas kincstártól.

9) Domus Historia: 82—83. lap, és: Egyházt. jkv. 1888. jun. 13.

1. p. és 1889. jan. 13. 3. pont.

A templom különben a mily szép és nobel, ép oly szűk és a létszámnak teljesen elégtelen. Kezdetben mikor épült, elég nagy volt, mert akkor a vasgyár is kezdetleges lévén, a munkások, tehát a hívek száma is kevés volt. Még 1859-ben is Nagy Ignác akkori lelkész Relatioja szerint a róm. kath. lélekszám 173 volt, hát 1826-ban a templomot építették. Es most? . . . Tudakozódásom szerint az 1901. új évi népszámlálás szerint a 800-at felülmúljuk. Már a róm. kath. iskolások száma is az elmúlt tanévben 182 volt. És templomunk belterjedelme? Laikus mérésem szerint 13 lépés hosszú a hajója, 5 lépés hosszú a szentélye. Még az iskolás gyermekek se férnek bele, hát még a buzgó felnőttek nagy száma? összesen csak 5—5 ülőpad fér bele — a buzgólkodók nagy része tehát kiszorult a templomból midőn nagy ünnepek vannak: hétköznapokon pedig vagy nem jön el, mert „nem térünk ugy se be“, vagy pedig állva kénytelen imádni Istenét, pedig szegény eleget áll vasgyári munkája közepette is.¹⁰⁾

De mindezt, mint gondos leikpásztor, nem panaszképpen hozom fel, hanem uyilt kérés gyanánt, hogy az újszép casinó és fürdő mellé mennyire szükséges egy nagyobb templom is, mely után még többen és oly buzgón savigunk. Kérem, hallják meg fenn is szegény kérésünket!

(Folyt. köv.)

Mindszenty kora.*)

Mig az előbbi korszak csak általában támatta a vallást, ingatta meg a hitet az emberiségben és vitte kételkedésbe, nyugtalanító tépelődésbe: az utána következő már kiválóképen a katolikus Egyház ellen emelte föl fegyverét. Mivel legelőször védőket a hitnek a 2000 éves egyházban látja az ellene küzdő liberalizmus, szakít az eddig használt barmköd-jával. Célja most már előbb egyenként ledönteni a védőbástyákat s így, ha elpusztulnak, megsemmisülnék a védők, könnyű lesz a diadal. Természetes, hogy legelőször a leg-erősebbet igyekszik megdönteni. Sola nem döngött annyi csapástól az Egyház kapuja, mint ebben a korszakban. Hatalmas szellemek: Renan, Büchner, Darwin kelnek föl ellene először; visszhang gyanánt azután megkezdődik a különböző országokban az egyházi javak elvevése, a szerzetesek kiüldözése; majd a kulturharc idején a katolikus vallás jogainak megtagadása, elvétele s főképen az Egyház tejjének, a pápának üldözése, eltogatása, megosztása javaitól, világi baltalmának megsemmisítése. — Mennyi ok egy erőteljes katolikus vallásos költészet keletkezésére!

Hazánkban még külön okok járulnak a korszak elején ezekhez. A szabadságharc elcsüggesztően szomorú végződése, a mely a reménytelenség fekete gyalolepít borítja az elesett és meghaltak nevezett nemzetre, vigasztalásra vár. Jobban mi vigasztalhat, mint a vallás? Mily csodálatos, igéző hangjai is zengnek az életrekeltő, reményt nyújtó vigasztalásnak a szent lant burjáról.

Ezekből az okokból tehát némileg megmagyarázhatjuk, miért válik nemzetibbé ennek a kornak vallásos költészet és miért olyan általános irányú az előbbi korszaké. Mert hiszen akármelyik vallású költő élénkelhetné azokat a költeményeket, a melyeket a megelőző korszak katolicizmusának lantja hozott létre, annyira általános irányuak. De nemcsak

10) Mindennapi tapasztalat.

*) Mutatvány *Varjas Endre* k. r. De tanár „Az újabb kath. lyra“ e jeles tanulmányából.

hányban, hanem hangban is tökéletesen megváltozik a valóság lyra. Míg az előbbi kor e fajta költészetét az érzelmesség, lágyság, gyengédség jellemzi: az újabb az életre kelt, nem a riadó érenek hatalmas megnyilatkozása. Az oltárt nem a templomok ájtatos csendjében védi, hanem kiinn, a zajongó forrumon. És van benne annyi erő, hogy éreces csendesül hangon tulkiáltja a vásári zajt.

Ha ez az ébresztő hang fölharosg vallásos költészetükben, egyedül Mindszentynek érdeme. A mit Tarkányi csak megsejt, azt Mindszenty átérzi; s a mint az csak felfel, tapogatózva indul meg egy bizonytalan úton, ez diadalmasan végig futja azt.

Bizonyára sejtette, vagy talán tudta is az előbbi korszak, hogy miért nem tud hatni, cselekvésre bírni az ő vallásos költészetével. — Mert hívőknek és nem kételkedőknek; Istennek és nem embereknek enekelt. Távoll állt az élettől; nem tudta a kor gondolkodását beleilleszteni költészetébe; nem tudott érdeklődést kelteni a maga eszmei tartalmával. Gyenge volt ehhez. Az erőtlenség a vergődő akaratnál nem tudott tovább jutni. Ezt a megsejtett igazságot a maga teljes egészében Mindszenty érzi meg és fejezi ki meggyőző tudásai: „Eddig . . . még az avatottak is azt hitték, hogy a valós érzelmek csak a templomban szólhatnak meg. Hogy az élet bármely mozzanatát vallásos ihlettel lehet megdallani, hogy magába az életbe kell bevinni az onnét kiüldözött hit-érzelmeket s így az életet mintegy összerokonítani s megszentelni a vallás által, sőt a hazafiság dicső színeit is a valós spectrumában szemlélni: ilyen lyra nem volt s én erre példányképet magam előtt nem találtam“.

És ez a hatalmas gondolat meg is valósul Mindszenty erőteljes, bátor szavú, csengő hangú lírájában. Édes, megfigyelő tehetsége, lángosze széles tért lát; mily messze elkalandozik a templomból és tárgyaiban mégis benn van a vallás. Nem erőltetve jut oda, nem is megszokott, elkoptatott úton cselekszi ezt, tülemlelkedik a közepszerűen és énekeben a kicsiny is magasztossá válik. Valami szokatlan új-szerűség és nagyság nyilatkozik meg költészetében: képei pompázók; gondolatai meglepők; színezni biztos kézzel tud; vér lüktet minden sorában és láng lobog ki szavaiból. Nem hangulatot teremtő, merengésbe ringató költészet ez, de tettek, küzdelem hívó tarogató hangja. Megejtí szívünket, de meggyőzi eszünket és cselekvésre indítja akaratunkat is. Nem a képzelt, de a való élet hangja kiált ki lírájából; egy egész korszak érzését, gondolkodását fejezi ki a maga szívvel megmésztett hangon. Néha az Apokalypsis messze mutató hangja kiált felénk és jósló szavát kételkedés nélkül fogadjuk, annyi határozottság van benne. Igazában próféta, vates, a mi biztos jele a nagyságnak.

Es egyszerű élete is mily nagy bizonyosság e mellett. — A nagyokat korok kicsinyeknek nézi; tél tőlők; igyekszik elnyomni, kis térre szorítani; meggyöngyíteni, elkésértetni. Mindszenty nem bírja ki 50 évvel tovább életének titokban letolyt tragikumait. Kortársai közül a törpék, a kicsinyek mind előrejutnak — az ő osztályrésze az elmellőzés, semmibe vevés. Mikor mint hitzőnek bontogatni kezdi Egerben szárnyait, megijednek nagyságától. Az armánykodás egy kis falusi plebánára üzi és az a nagy szellem nem tud több lenni egyszerű alessperesnél. A nagyoknak ez a sorsa. Szakspere szegényen él, Schiller temetésén alig volt valaki, Camoens koldulásból tengette életét. Elismerést, magasztalást, jutalmat egyik sem kapott életében. Mindszenty egész élete lemondásban áll. Megtanulja ezt már ifjú korában. Egy vágy hevíti a fiatalpapnövéndék szívét: karddal harcolni a hazáért. És míg társai mind elmehetnek a haza hívő szavára, őt betegség szegzezi ágyához. S mikor lábadozva még erőtlen kézzel újra fegyvert akar fogni, beteg anyjának féltő szeretete nem engedi ezt meg. Ettől fogva minden álma, minden ábrándja csalódással végződött. S hogy ez a sok csalódás nem nyugtató le, nem szegi szárnyát — de még erősebb harcokra viszi: mutatja a nagy lelkek vonását az ő életében is.

Hatalmas eszméje: a legeszményibb idealismust — a vallást vegyíteni a realizmussal — az élettől a pétkül, hogy ez letörőné amannak ragyogó hímorát; az elvontat belevinni a valóba; megtestesíteni a szellemet, akkor még csak sejtett, ma már általánosan vallott elv költészetben, művészetben egyaránt. De végrehajtani mindvégig egyenes határozottsággal, igazi nagyságot kíván. Mindszenty az volt. A mire vállalkozott, azt végre is hajta. Nem állítja meg útjában a költészetének felekezetiességet erősen megrovó kritika, sem az emberek önzése, kicsinyeskedése, sok csalódása, elmellőzése — végtelen nagy benne a szeretet s az elfojtja a keserűség szavát és csak megbocsátani tud. Egész valóját és költészetét áthatja a szeretet érzése, a mely benne sokkal nagyobb, mint másban: ez teszi költeményeinek alaphangját; ezért énekl meg lángolóan — Istenét; reménykedve, biztatva — hazáját; a lelkesedés tüzét fölgyújtva — egyházat; mindenkét magához ölelve — az emberiséget; a magyar szívbizalmával — a Boldogságot; a gyermek megragadó haláljával — az anyat. Ez a szeretet mély vallásosságban növekedett nagygyá, mert csak a vallás tud olyan szeretetet fakasztani, a mely nem riad vissza fáradtságtól, küzdelmekről, áldozatoktól. Nem az a humanus szeretet ez, a mely elérzékenyül a szegénységen — és irtózik, menekül annak közelségétől; hanem az a szeretet, a mely nem vonul vissza önmagába, de felvilágosítani, megjobbítani, boldogabbá tenni kívánja az egész világot. Mindszenty vissza akarja adni az emberiségnek a hitet, az erkölcsöket, Istenet, a hazát s beleje akarja oltani a vallásért való lelkesedést. Ennek a szeretetnek ismerni kell magát az életet; tudni kell beszélni az emberek nyelvén — ezért teszi meg Mindszenty azt a nagy lépést, hogy az életbe viszi a vallásosságát.

Milyen más hangon tud ő dalolni, mint a többiek. Lükettő, lobogó érzése forrong az egymásra halmozott, színes, mély gondolatokat eláruló képekben már akkor is, mikor költészetének kezdetén csak egymén lyrikus még; s a mikor korán kiforrva, az „általánosnak“ gondolatait szűri keresztül nagy szívén; mikor üldözött egyházának jaja síkong fölra-zón költeményeiben s reménytelen nemzetének fájó sebt köztözei és törli könnyeit; vagy mikor biztos szemmel, messze látó tekintettel a jövőnek akar nevelni s érző szívvel egyaránt szól mindenkihez, felelve a maga keserűségét: menyvi zengő hürt szólaltat meg lelkiünkben, a melyeknek hangja nemesak megkap, de cselekvésre is készlet. Valóban szükség volt lírájára. Arra a ttrrongó, kizűködő korra csak lírával lehetett hatni. Petőfi izzó korában ki ügyelne a homerosi rhapsodok szélesen folyó elbeszéléseire: tűz és láng kell a kornak, a mely egyszerre tud gyújtani, lelkesíteni, erőt adni. A harc hevében riadóknak kell felharsanni. — Még ebben is megértette Mindszenty korát.

S hányféle hangon, milyen ragyogó megvesztegető káprázatos fényvel szól a szívhez!

Anyját kesergő szeretete a minden idők magyarjának hódolatos bizalmává olvad a Szűzet zengő énekeiben. Mintha Szent István bite, vagy a kuruc-korszaknak az erdők mélyen felengő tarogatója visszahangoznék könyörgéseiben a Patrónához, a kinek védelmező, oltalmazó kezét száradok áldják. A naiv hitnek megható egyszerűségével fordul a másik pártfogóhoz, a Szent Jobbhoz, mikor zokogás hangzik vérg a hazán s a reményt eljártó könnyek hullanak az elborult szemekből. A kétségbeesés szomorú napjaiban — önmagában zokogva — ő hisz és vigasztal. — A harc napjaiban pedig hogy lángol. A megvérzett oroslán pusztákat betöltő kiáltásával harosg „A sze tek unokáihoz“, a kikben oly kevés az erő s annyi a bátortalanlás. Az Egyházat támadó idők a marttyrok idejébe viszik vissza a jövőbe tekintő lelkét, a mikor „a máglya tüzénél olvastuk meg, hányan vagyunk“. Az igazság győzelmébe vetett hittel bátorit és mer diadalt jósolni: akkor, midőn minden veszne látszik. Lángot vesz elő, hogy velőt öntsön a csontokba és vért a szivekbe. Hareha hívő és harcra lelkesítő riadóknak tűzével, majd a megtámadott Egyház ragyogó szépségeinek festésével igéz meg és a

legsomorúbb kétségbeesés idején is erős, a lelkeket átalakító bizalommal, hittel tekint a jövő diadalmias messsiségébe. Sokáig tart a harc és ő mindig új eszmékkel tüzel, új erőkkel híz meg lelkesedébe és emeli föl a csüggedő szíveket. És a hok megéri a győzelmet, diadalénekekben lajtjának minden húrja zeng hangosan, örvendezve, megittasulva. — A kereszténység atyja irányítja tekintetünket az üldözés napjaiban; az igazságtól föllelkiesített érzséssel imádkozik érte s a boszút átkát dörög ellenségeire; mikor pedig ódai szárnyalással elzengi hymnnsát a pápáért, fölözök ebben a martyrok századainak minden szenvedése, fájdalma és egy-egy imádkozó sorával mintha nem is kérséssel, de hitből fakadt parancsossal fordulna az Eghez: „Tarsd meg, Isten, a pápát!” — Lelke szárnyalásának semmi sem magas. Egész az égig száll, a legtönségesebbig — Isten kell neki. Nem érzélgősség, de hit, erő és szeretet az ő vallása. Adventben esdve könyörög az ezek harmatáért; anyagi ének csendül meg ajkán a bethlehemi jászolnál; Vízkeresztkor új, megerősödött hitre kap s ennek fájdalmát vált zokogásával siratja bűneit nagybőjtben: husvétkor feltámad lelkében is a diadalm öröm, hogy az Ur „bár sirján egy kövé keményült világ ül is — fölkelé harmadnapon”; mennybemenetelkor magával ragad föl az égbe, szárnyával ott csattog az Isten trónja körül s a szeretetének megismert nagyságától elragadtatva fájdalmában lentjét akarja összetörni, ha nem tudja elzengeni, miat szereti Istenét. — Szeretetlenbe olvad föl szíve meg akkor is, midőn haragall ostorozza a hitelleniséget, az ég zengő, fénylő villámaival sújt az erkölestelenségre, vagy a gúny sebeket ejtő erős hangján veszi sorra korának bűneit: szeretetből fakadnak még ezek is, mert javítani akar s boldognak szeretné látni az egész világot. — És nemesak akkor ragad el, ha a vész viharjaiban túlharsog szava az orkán dübögésén, de meggyőző, megkap lágságával is: zengve barátságát, megtisztító esalódásait, bölcselkedő gondolatait. Hangjával elsimítja a kételkedés, reménytelenség hullámaint s akár tettekre gnyjtson, akár a megnyugvás békéjébe vezessen: mely hitének lángjánál erős vallásosság melege járja át szívünket. Igazság és erő, hit és remény hangzik elő költészetéből, a melynek legforrongóbb lüktetése még ma is annak az izzó kornak lobbanó érzései nélkül is, hevülő, tetteket kívánó vágyat önt ereinkbe. Köznapivá, kisszerűvé sobasem tud válni, de szertelenné semj zengjen bár a legszilajabb hangon, olvadjon föl lelkesedésben és szállongjon fönn a magasban, érzései csak ritkán ragadják el hogy tűzszába vigyék. — A forma bilincsei sem érzékek meg rajta, talán utolsó éveinek költészetén van egy-egy árnyék, de ekkor — mintha érezné balálát — sietve hozza napfényre szívének drágaköveit, mindig nem éri rá megcsiszolva élénk adni azokat. Nyelve esengően zeng, telve van szépséggel, képekkel, kifejező árnyalatokkal. Formáiban változatos; üde élénkség, friss erő nyilatkozik meg bennők. A mint gondolatai, érzései nem tanultak és keresettek, sifejezései sem azok — az első, erős hangulat le nem törölt bamva van rajtok.

Es ha ezer színű fényben ragyogó költészetét, egész gondolatkörét, érzéseinek széles világát nem is tudjuk bemutatni szük keretű dolgozatunkban — erősen hisszük, hogy ez a ma elfeledett, de halhatatlanságra születtet nagy szellem nem sokáig aluszsa a feledés álmát. — Bánk bánt nagy sokára ismertük meg — Miuszenty föltámadásának is elérkezik az ideje.

KISEBB KÖZLEMENYEK.

„Legyen világosság!”

Eucharistikus kongresszusokon ugy, mint exercitiumokon, theologiai előadásokon ugy, mint magánbeszélgetések alkalmával felbanguk a panas, hogy mennyire el van hanyagolva templomainkban az Ur Jézus szeretetteljes jelenlétére figyelmeztető öröklámpa.

Nem beszélünk azokról, a kiknek már a morális tétele sem imponál: „graviter peccat, qui negligit aservare lumen coram Sanctissimo Sacramento per notabile tempus.“ Arról sem akarunk most vitatkozni, mennyi az a „notabile tempus”; csak a jóakarutakhoz fordulunk, a kik pusillanimitasból, nehézkességéből, vagy nem tudom miből, siránkozva hanyagolják el ezen kötelességüket.

Tagadhatatlan, hogy nem egy helyen igazán nehézségekbe ütközök, s csak áldozatok arán tartható fenn a lumen perpetuum; de hát — ?

„Szegény a templom és üres a templompénztár, nem jut olajra a mécsesbe.“ Igen érdekes egyik-másik ily szegény templom évi számadásait kissé tanulmányozni. Nem egy ily helyen annyi miúndentlégén jut tedezet s oly tételek is szerepelnek, a melyekről igazán vitatkoznai lehetne, hogy a templom számlájára írhatók-e, vagy pedig a javadalmast illetik; — csak arra a szegény olajra nem jut.

Azonban a szeretet nem ítél. Ismerjük el, és sok helyütt el kell ismernünk a tényleges szegénységet. De hát nincs mód arra, hogy az öröklámpa égjen? Dehogynincs! Csak forró szeretet kell az Ur Jézus iránt; e szeretet majd találékonyakká tesz. Sőt találékonyakra sincs szükség, hiszen az 1860. esztergomi zsinat maga utbaigazít bennünket, midőn így utasít: „Ubi fiscus Ecclesiae expensas in perpetuum lumen ante Venerabile Sacramentum alendum suppeditare non potest, fiant certis diebus hoc scopo collectae“ (Stat. Syn. Strig. a 1860. 13. 1.) S az adakozás nemesak jóakarutakra van bízva a híveknek, hanem kötelességük annyira, hogy a püspök betölthetja az Oltáriszentség tartását oly templomban, a hol előtte öröklámpa nem ég. (Viuc. Petz a Card in Constit. 1. Urbani VIII. „Transiturus“ sect. 1. n. 2, 9, 15, 25.) No ennyire nem kerül a sor, azt hiszem, sehol sem. Pezsze nem rohanjuk meg mindjárt a szószékéről a híveket, hogy adjatok olajra, mert nem lesz szentségetek, hanem beszélünk az Ur Jézus szeretetéről, ezen szeretetből való folytonos jelenlétéről, a köteles viszonszeretetről stb., alkalmas példák, hasonlatok, történetek, — s mindenki önként a zsebébe nyúl.

Aztán hány helyen ékteleltik el az ostenorimot holmi koszorúkkal. Mennyi pókhálófészkét aggnak a szentképekre és szobrokra. De sok liter olaj kikerülne abból! Hát mondjuk meg ezt híveinknek, igaz, hogy kényes téma, s gyakran scandalizálódnak, ha ilyeneket szóva tesznek. Amde est modus in rebus. Elő egy dózissal abból a „prudencia pastoralisból.“ A délutáni katechezisek bő teret nyújtanak ily dolgok megbeszélésére és az abszursoknak rendes mederbe való terelésére. Nevelni kell a népet.

Ha másképp nem lehet, küldjük szeretettel nyakukra a collectort. Itt is van persze elég baj. Ha a collector nem fogja fel helyesen küldetését, vagy ha enyves kezű, s csak idő multával jövünk rá, hogy „percentekre dolgozik.“ Megtudják ezt a hívek. Vége a bizalomnak s vége az alamizsnának.

Rendezzük be tehát a gyűjtéseket egészen „a modern kor kívánalmainak megfelelőleg.“ Legyen — moraliter loquendo — kizártnak tekinthető a defraudatio, s lássa az adakozó, hogy igazán arra fordítatik a pénze, a mire szánta. Egy egyházi olajra gyűjtött s ennek vegeztével a vele volt ministránsnak oda ad az olajpénzből egy hatost e szavakkal: „Te is szegény vagy, mint a mécsesünk, rád fér egy kis alamizna“ . . . A fiu persze eldicsekszik fűnek-fának, togy mennyit „keresett.“ Ebből következtetik — talán logice — hogy a sekrestyés is „szegény“ lévén, nem koptathatta ingyen a czizmáját. Mi lesz ennek a vége? Az, hogy egyszer csak azzal állít be a plehánoshoz: „Uram, nem adtak.“ Hogy miért? azt bizonyos, hogy a pap tudja meg legutoljára. Tehát: „Legyetek okosak, mint a kígyók.“

Sok helyen azonban nem a szegénységen fordul meg a dolog. Van pénz is, olaj is, és a mécses mégis csak majd ég, majd nem ég. „Nincs egybázfi, a ki kezelné“: „meg lett gnyjtva, de rossz az olaj, a mécsesgomb“: „léghezamos a

templom, eloltotta a szél, „a téli hosszú éjszakákon nem tart ki egy gomb” stb.

Lássuk csak! nincs egyházi, hát az egyházit pótló kántor sincsen? Van, de... No kérem, alkalmazzuk egy kissé azt a sokat szemlünkre hányt „papi zsarnokságot.” Ha bivatába lépéskor az egyházi teendőket is magára vállalta, töltse is be. Nem kell azért összeveszni. Mindenekelőtt nézzünk utána gyakran, vegyük észre ha nem ég. Tudok egy helyet, a hol hétről-hétre csak vasárnap égett az öröklámpa, s most ugyanannak kezelése mellett folyton ég. . . .

„Nem lehet velük semmire sem menni.” Transeat, nem vitatkozunk most erről, hanem tudja mit, kedves plebánus ur, legyen kegyes és kezelje önmaga az öröklámpát. Hiszen suscept ordinem Acolythatus, et est rector Ecclesiae. Higgye meg, egy cseppet sem veszít tekintélyéből (sőt nyer), sem idő előtt meg nem öregszik tőle, s lássa az Úr Jézus ugyanis várja magát néhány pernyi adoratorra. Bokros teendői mellett juttasson naponta néhány percet az ön őrizetere bizott, szeretetbe, gondozásába ajánlott Krisztusra ég. — Igen?

Nagyobb azonban a baj a filiaisokban. Itt ellenőrizni sem lehet oly könnyen az örök fényt. Bizzuk rá tehát valami lelkiismeretes emberre, magyarázzuk meg neki a dolog jelentését, köteles voltát, mutassuk ki az e téren való hanyagság, hamiskodás vétkességét, s mivel még magunkban sem bízhatunk, anélkül kevésbé másokban, ha úgy tetszik vagy más alkalommal hétköznapon a filialisba vetődünk, pillantunk be a templomba is, ég-e az öröklámpa. A fő az, hogy magunknak komolyan szívünkön feküdjék ez az ügy, s akkor minden rendben lesz. Mindez pedig még könnyebben sikerül a Guillon-féle készülékkel.

Más kifogás: „Égett, de elaludt, mert rossz az olaj, mécsgomb.” Nem tettem az „égett” mellé zárójelben kérdőjelet, mert mondtam, hogy a szeretet nem gyanakodik, csak azt mondtam ugyanazon szeretettel: Ne vegyük, kérem, az olajat és mécsgombot a falubéli zsidónál s mindjárt sokban segítve lesz rajtunk. Meg aztán, bizony ha azt a mécseset hétről-hétre csak „feltöltjük” s az elégett mécsgomb maradványai, por s egy egész menaszéria legyekből, szunyogokból, szitakötők stb., ott benn temetői álmát alusztja, akkor ne csodálkozunk, ha nem ég — a bigittot fényház. Tartasuk tisztán a mécseset, hogy a belefűtött olaj maradjon benne.

„Légbuzamos a templom stb.” Ez csak újabb ok arra, hogy többször betekintünk, nem oltotta-e a szél a mécseset. . . . Ha olyan légbuzam van benne, hogy átlag nem éghet (quodesset demonstrandum), akkor az az egészséget is veszélyeztetni, tehát alapjában kell segíteni a bajon. A Guillon-féle készülék azonban itt sem hagy cserben bennünket.

„Hossznak a téli éjszakák stb.” Tagadhatatlan. D jó olaj és mécsből, ha esti harangszókor meggyújtják, átlag kitart a reggeli Urangyaláig. Itt is a legkényelmesebben segít azonban a Guillon féle örökég.

Annnyit emlegetem már ezen újabb szerkezeti lámpát, hogy végre is gyanúba kevertem, hogy ciksem titkos rü-gója talán egy megrendelt reklám. Szeretettel tagadva quod primum, concedam quod secundum: tényleg reklámot akarok csinálni e páratlan szerkezetnek.

Magam is sokáig haboztam, míg végre behoztam templomba; haboztam, mert, midőn előzőleg megfigyeléseket tettem e tárgyban, itt is, ott is azt találtam, hogy nem igen vált be míg más helyeken ismét nem győzték dicserni és ajánlani. Hogy a sok pro és contra-ból kiigazodjam, megpróbáltam magam, s örömmel mondhatom, hogy azóta még nem volt templomom örök fény nélkül, s egyszer megöltve 8 napon át nincs vele más dolgom, mint reggel és este ham-vát feltűni (3 másodperc), ha élénkebb, tisztább fényt akarok. E mellett olcsóbb, mint a közönséges mécses, — s ez sok helyen fontos argumentum, — szebb, kényelmesebb és biztos.

Azonban, úgy látszik, ellentmondásba keveredtem nagy buzgóságomban, mert főntebb meg azt állítottam, hogy itt is, ott is baj volt éppen a Guillon-mécses.

Szabad legyen tisztáznom magamat. Ha a Guillon-mécs

nem válik be, annak egyedüli oka, hogy nem tudnak vele bánni, ennek pedig oka, mert nem akarnak vele bánni tudni. Ugyanis kezelése véghetetlenül egyszerű, — de azt a legutolsó betűig meg kell tartani. A megrendeléskor részletes utasítást nyerünk. Ezt tehát el kell olvasni, s aztán ne okoskodjunk a harangozóval, orgonatanjátóval és más kapacitásokkal, ne alkudjunk le az előírásból semmit sem, hanem tartasuk, illetve tartassuk meg azt pontosan. A hol nem válik be a Guillon-fény, egyedül a kezelő az oka. Egy pár példa beigazolja majd állításomat.

Egyik plebános panaszkodik, hogy a Guillon kristály-üveg már a második megtöltésnél egészen bomályos lett, pedig lelkiismeretesen kímolták — tisztá vizzel. De hát tessék elolvasni az utasítást, hogy víznek nem szabad az üveghez jutni, hanem fűrészpórral vagy korpával kell felszivati a falára tapadt olajat, s aztán száraz ruhával kitörölni. . . .

Másik helyen borzasztóan füstölög s 8 nap helyett 4 — 5 napig ég csak legfeljebb. Tessék 1 számmal vékonyabb betelet megpróbálni, s gyönyörű lángot kapunk. . . .

Ismét más helyen összesűrűsödött a kétszer finomított olaj s nem akar égni. Ott van az előírásban: „Lehetőleg légmentesen elzárva, száraz sötét helyen tartandó” stb.

De hát mikor a sekrestyés azt mondja: „Ugyan, plebánus ur, ki cipegetné le mindig a pincébe ezt az olajat, itt az ablakban szépen megáll, nem megy neki senki sem.” S a plebánus ur „dicseri a hü sáfart az ő eszélyeségeért?” Ennek már csak nem Guillon az oka!

No de igen. Epen itt van az argumentum, hogy ne bizzunk rá ily tudós sekrestyékre ily készletekre, mikor mást se tudnak, mint okoskodni és saját fűjök szerint cselekedni.

Hát kérem akkor ismét azt mondom, tegyék meg az Úr Jézusnak azt a „szívességet,” s egyszer egy héten lássuk el magunk a mécseset. Hát még a hol káplán van, még felszólítás nélkül is megteszi szívesen.

Meg aztán kérem, tudunk mi még pörölni is a sekrestyével, ha néha napján ügyellenül adja ránk az albat, vagy más ilyesért, — tartassuk meg vele a Guillon-mécses utasításait is. Csak következetesen!

Tehát, Kedves Testvérek az Úrban! „Mehr Licht,” azaz: „Legyen világosság.” Becsüljük meg a mi Úr Jézusunkat. Házi vendégeinket csillárokkal fogadjuk, — azánjunk az isteni vendégnek legalább egy becsületes mécseset. Higgyük el, ha este felé a templom irányába megy valaki, s onnan kiesillan a mécses fénye, jó hatással lesz rá, sok jó léleknek eszébe jut ilyenkor az Úr Jézus, s elmond egy „Dicserésüket.” A papnak is egyik dicserő bizonyítványa ez. A hol én az örök égőt rendszerben látom, a priori jó papnak tartom az illetőt, mert tudom, hogy szereti az Úr Jézust. Mily lélekemelő, ha bemegyünk egy templomba, s ott néma csendben égdégl az örökég. Eszembe jut önként az értem ott időző örök Szeretet. A rendszeren égő mécsesre a hívek is szívesebben adakoznak, s a nem hívőt istentiszteletre gerjeszti, kopogtat szíven. Ne a kifogásokat keressük e tárgyban, hanem a segítő eszközöket. A mint Magdolna olaja tetszett az Úr Jézusnak, s szintén hozzájárult, hogy oly kegyes bocsánatot nyert: ugy a mi olajunk is meglágyítja sok gyarlóságunkkal szemben a legkisebb figyelmet is észrevevő Úr Jézust. Ne mondjuk Judással: quare perditio haec, hanem inkább a zsolnárossal: zelus domus Dei comedit nos.

(Havi Közlöny.)

A lourdesi csodák és az Oltárszentség.

1888 óta Lourdesben már nem egyedül a szt. Szűz csodáit, hanem az ő isteni fiának, Jézus Krisztusnak csodáit, jóságát, hatalmát is látjuk. A nép már maga sem elégszik meg a szt. olvasó elmondásával a szt. barlang előtt, hanem órákon hallgat szt. miséket s sokszor egész éjtélig ott térdel a legméltóságosabb Oltárszentság előtt. Lourdesben nemcsak a boldogságos Szűz Anya tisztelete feltűnő, hanem feltűnő és utolér-

betetlen jóformán az az élő hit is, melylyel őt a nép Jézust az Oltárszentségben imádja. Sehol a világon annyi szent misét nem mondanak mint ott, sehol több szent áldozás nincs mint a lourdesi templomban, sehol annyi és oly fényes körmenetet nem tartanak a legméltóságosabb Oltárszentséggel, mint a szent barlang körül. S mindez oly buzgósággal, bensőséggel és áhitattal történik, hogy hozzáfogható alig található. Itt éri az ember egészében az igazságot: Mária által Jézushoz, és Mária Jézus dicsőségét keresi vele a mi üdvösségünket. 1858 augusztusban közel 15000 bекus volt Lourdesban. Éjjel-nappal mindig a barlang előtt térdeltek buzgó imában elmerülve és a sok beteg közül mégsem gyógyult meg egyszem. Végül már kitart karokkal könyörgött az emberáradat az egész végkimerültség; és mind hiába. Ekkor egy ott levő jámbor papnak ez a jó gondolata jött, jó volna, ha a legméltóságosabb Oltárszentséget a betegek közt körmenetben végig vinnék. A gondolat csakhamar valóra vált. Ötszáznál több pap kísérte a Legszenyebbet egy gyertyákkal kezükben. A betegek esdőlge nyújtották ki karjaikat befűvelnylkről az Ur Jézus felé: „Jézus — kiáltozták a betegek — ha akarod meggyógyíts minket! Ó Uram nem vagyok méltó, hogy hajlékomba jöjj, csak egy szóval mondjad és meggyógyulok! Uram segítség, mert elveszünk. Jézus, Dávid fia, könyörölj rajtunk! Áldott ki az Ur uevében jön, hosanna Dávid fiának! Erre egy egész csoport beteg telemekedett helyéből és a hívő nép óriási üdvkiáltásai és hálaimái között kísérte a menetet meggyógyultan. Azon egész éjjel ott virrasztottak a papok a szentségház előtt. Azóta minden esztendőben megismétlődik a nagyszerű körmenet és nem hiányoznak a csodás meggyógyulások sem. 1893-ban augusztus 20 — 27. körülbelül 25.000 zarándok volt Lourdesben köztük 15000 pap. Miodannyan résztvettek a körmenetben a szentségimádó papi egyesület tagjai kariban — a többi, feketében, de mindnyájan égő gyertyával. Egy külön vonat ezerszáz több beteget szállított Lourdesba, akik az ut mentén két oldalvast ágyakon és kis tolokocsikon pihentek. Az Oltárszentség közeledtével — szír arabs püspök vitte — a betegek szavazagató esdélssel könyörögtek Jézushoz. Midőn a püspök a Legszenyebbet áldást adott a térd-plő sokaságra, számos gyógyíthatatlan beteg és nyomorék állott lábra és követte a szentséget. Az örömjónogás leirhatatlan. Az akkor csodásan meggyógyult 26 beteg közül, kik becsületes és józan orvosok kijelentései szerint csodásan meggyógyultak, csak nehányat mutatunk be. Volt közöttük egy 14 éves fiú. Neve *Suy Montpelierből*. Béna volt balkezére. Mozdulatlan pihent a száraz kar egy kis deszkán. A körmenet alatt a fiú úgy érezte, mintha karjában valami megmozdult volna. Abban a pillanatban elhúzta karját a deszkaeszkárlól és ép mozgatható karral követte a buzgó sereget. A betegség alatt rákvörös karja visszanyerte természetes egészséges színét. A másik egy 11 éves leányka Orleansból. Neve: *Clement Leontin*. Ez a lány itt Lourdesban áldozott először ágyban. 1892 óta járn nem tudott, hátercinéct tuberkulózis betegség gyötörte, hatalmas daganatok és fekélyek támadtak testén, melyeket nem lehetett gyógyítani. A körmenet alatt hirtelen megszűnt minden baja. *Schäffer Anna*, 28 éves, már 7 éve vesehájban szenvedett, u. y. csak egy pillanatban gyógyult meg teljesen *Delhaie Lujzát*, májbaj miatt veszélyes operációnak akarták alávetni, de ő nem ment bele. Lourdesba kívánczozott, hol a Legszenyebbet történt áldásadás közben főkéletesen kigyógyult bajából. E gyógyulások mind azt bizonyítják, hogy az Oltárszentségben jelenlevő Jézus mily hatalmas és az édes szülő Anya mily jószágos Anyánk és mennyire szeret minket. Jól lehet a legtöbb beteg nem gyógyul meg, senkisémm panaszkodhatik, mert sem a szt. Szűz, sem Jézus nem akarják, hogy mindnyájan meggyógyuljanak. Betegség és halál mindig lesznek és sohasem fognak megszűnni és akik békén szenvednek és tűrnék nagyobb üdvösségre jutnak, mint az egészségesek. Hisz Krisztus mindenkinek, ki Őt szolgálja, megadja majd az örök, romlatlan egészséget, az örök életet ott fenn az égben. (Pelikán 1893).

KÜLÖNFÉLÉK.

— **A Boldogságos Szűz menyemenetelének ünnepe** tette e héten a keresztény világ. Reánk, magyarokra nézve még nemzeti szempontból is a legnevezetesebb ünnepek egyike ez. Szent István, első királyunk szinte kilenc száz évnek előtte e napon közelegni ére. Vén halála öröját, hogy forrón szeretett nemzete és országa árván ne maradjon, Magyarországot a még új anyaszentegyházat a Szűz Anya kegyes pártfogásába ajánlotta. Hogy ez az ajánlás mily hathatós volt, azt a mi „régii nagy Patrónánk“ századokon át éreztette velünk, miért is benső áhitattal és lelkes örömmel mondhatjuk e napon a miséző pappal: „Vigadjunk mindnyájan az Urban, minthogy e napon a boldogságos szűz Mária tiszteletére üljük, a ki nek a menybe való felvételén örvendenek az angyalok és az Istennek Fiát egyhangulag dicsőítik.“

— **Az „Örök imádás“ apacái** végre megtelepedtek a fővárosban s így az oltáregyestlekek hatalmas támaszt nyernek bennük. Ismertetés végett közöljük e társulat szervezetét: E század közepén a hitelenség oly ijesztő módon bántotta Isten, midőn egymásra halmozta vétkeit s szaporította a lelkek megromlására szolgáló eszközeit, épen azon áldott napon, melyen a Szeplőtelen Fogantatás dogmáját kihirdették, 1854 dec. 8-án alakult meg a szűz Máriaról nevezett örökimádás-apácák társulata. Célja az isteni Felség kiengesztelése a sok bántalom miatt s a vétkek folytán az emberiségre zúduló bajok elhárítása: engesztelés a lelkekért, az által, hogy bemutatja Istennek a hódolatot, az elégtételt és engesztelő áldozatot, melyet az isteni igazságosság követel; a lelkek megjavítása telearátaik javára folytatott, kitartó munkásság által. Az örökimádás apacái szűz Máriaival egyesülnek, őt követik s így akarják hivatásuk kettős célját elérni. Elelték sokoldalú: szemlélődő is, aktív is; az ima és szolozsma által Istenhez törekszik, a teljes odaadásban és apostolkodásban pedig az emberekhez közeledik. A legméltóságosabb Oltárszentségben anyiszor és annyira megbántott és megveletit isteni felség kiengesztelését főképp ezen Oltárszentség imádása által gyakorolják, mely a társaság összes templomaiban naponta kitétetik, de teszik ezt Jézus Szive szolozsmájának enklésével, az ömegtágadás és bűnbánat egyéb cselekedeteivel is. Embertársaink javítását pedig a buzgalom tettei eszközök. A zárdákban különféle helyek vannak, melyek a társadalom különböző rétegeinek felelnek meg — vannak az első áldozásra előkészítő iskolák minden állású fiatal leányok és a nép gyermekei számára — bitelemző iskolák, melyek vagy az első áldozásra készítik elő, vagy állandó iskolák a gyermekek és fölserdültek számára — könyvtárak, melyek jó könyveket terjesztenek s így a veszélyes olvasmányoktól megóvnak — kongregációk, jótékony intézetek a jámborság s erényesség föntartására, ápolására. A társaság legtöbb zárdája egész éven át nyitva áll mindazok számára, kik oda visszavonulni óhajtanak, hogy magukat a hit egyes igazságaiban kiképezzék, valami lemondásra előkészüljenek, vagy más fontos okból teszik azt. Ezen az összes zárdákban főnálló intézményeken kívül az örökimádás apacái különös szükségek szerint egyebeket is létesítettek. mint esti iskolákat, menedékházat a szolgálók számára, a missziótelepeken árva házakat, gyógszertárakat, elemi iskolákat. A társaság a szentségek iránt föltétlen hódolattal viseltetik. Anyaháza Rómában van (via dei Lucchesi 9). Zárdákat alapított Olaszországban, Belgiumban, Spanyolországban és Portugáliában, Angolországban, Irhonban, Németországban, Afrikában, Amerikában és Jeruzsálemben. Az apácák ruhája kék és fehér, szűz Mária színei. Miután IX. Pius a társaságot három brevében approbálta, XIII. Leó azt 1883 ápril 8-án kelt konstitúciójában végleges határozattal megerősítette. A központi Oltáregyestlet a társaság számára Budapesten (IX., Rákos-utca 5. sz.) házat bérelt és nyilvános kápolnát rendezett be, hogy addig is, míg az Istenben boldogult Erzsébet királynéemlékére tervezett Örök Imádás-templom és zárda lé-

testül, az örökimádás szent ügye az ideiglenes helyiségben otthonra találjon. A kápolna az ájtatoskodó hívek számára mindennap reggel 7 óratól esti fél 6 óráig nyitva lesz. Naponkint reggel 7 órakor szentmise. A szentmisétől kezdve esti fél 6 óráig mindennap nyilvános szentségimádás a kitett Oltáriszentség előtt. „Áldassék vég nélkül és dicsőítsessék a legtöbbször (bb) Oltáriszentség.”

— **Árvaházba való felvétel.** A világosító szent Gergelyről nevezett szamosújvári örmény katolikus fiúarvaházba folyó év augusztus havában 6, esetleg 7 árva fog felvételt. Felvételre pályázhat minden 7 éves életkort betöltött hazai illetőségű örmény katolikus árvaifjú. A keresztlevél, atya vagy a szülők elhalálozása, újra oltási, orvosi és szegénységi esetleg iskolai bizonyítványokkal felszerelt folyamodványok augusztus hó 25-ig a nevezett intézet igazgató-ságához nyújtandók be.

I R O D A L O M.

* **Irodalmi esemény** van készülében. Arról van ugyanis szó, hogy nemzeti irodalmunk összes elhunyt nagyjainak munkái egyöntetű, díszes kiadásban kerüljenek a magyar nemzet kezébe: egyöntetűen, díszesen és olcsón, 55 csinosan kötött, könnyen kezelhető kötetben. Balassától és Zrínyitől Arany Jánosig mindent magába foglal ez a kiadás, a mit költői irodalmunk maradandó becsült fölmutathat. De nemcsak költőink munkáit. Széchenyi István, Deák Ferenc, Kossuth Lajos, Kemény Zsigmond munkáinak legjavát is. A „Magyar Remekírók” tehát nagy költőink és íróink olyan kiadása lesz, a melyre évtizedek óta vár a magyar nemzet és arra való, hogy olvassák, mert elbagyja azt, a mi másod- vagy harmadrangú, avagy a mi csupán a tudós kutatót érdekli. A régibb írók műveit irodalmi értékeikhez és irodalomtörténeti jelentőségükhöz mért megválogatásban, az újkori írók (nevezetesen Arany, Vörösmarty, Petőfi, Tompa, Garay, Bajza, Czuczor, Vajda, Arany László, Szilágyi, Madách, Reviczky, Csiky) emüvel lehetőleg teljességükben, mindenestire fölmuveikkal fogja felölelni. A Franklin-Társulat, mint e korszakos irodalmi vállalat kiadója, ezzel a vállalatával nagy meglepetést szerez a nemzetnek. Ezek óta készült rá: egymás után szerezte meg terve kivételéhez jeles íróink munkáinak kiadói jogát, s most, hogy Arany János műveit is tulajdonává lettek, siet annak megvalósításával s 55 tekintélyes szép kötetben egyesíti nemzetünk szellemi munkássága legjavának summáját, azzal a nagy gondossággal, melyet az ilyen tekintélyes vállalat megkövetel. Ezért az egyes írók munkáit leghivatottabbjaink rendezik sajtó alá s látják el eletrajzzal. Elűkén Gyulai Pál, Beothy Zolt, Berzevich Albert, Kossuth Ferenc, Eötvös Károly, Rákosi Jerő, Léva József, Vadnay Károly, Heinrich Gusztáv, Riedl Frigyes, Badić Ferenc, stb. Az eszme, mely a kiadó társulatot e nagyjelentőségű vállalat közrebeosztásánál vezérli, az, hogy lehetőleg tegye minden családnak a magyar nemzet jeles és remek íróinak megszerését, ép úgy, a hogy a művelt külföldön is a legszegényebb jövedelmű család is legelső sorban a nemzeti klasszikusok birtokába jut. A kiadó Franklin-Társulat e nagy vállalat részletes programját összel fogja közzétenni és ugyanakkor a kiadást megindítani. Kötelességének tartja azonban már most, — a közönség saját érdekében, — a figyelmet e korszakos vállalatra felhívni, hogy megtévesztések ellen megővja. A hírlapokban ugyanis néhány nap óta „Képes remekírók könyvtára” cím alatt egy vállalat hirdetik, melynek címe félreértések adhat alkalmat. Ily félreértések vagy megtévesztések kiküldése végett hangsúlyozni szükséges, hogy a magyar remekírók gyűjteménye kizárólag és csakis a Franklin-Társulat kiadásában jelenhetik meg, mivel ez a társulat ez idő szerint a nagy magyar írók kiadási jogainak kizárólagos tulajdonosa.

Kiadja: Az erdélyi róm. katb. irodalmi Társulat. Felelős szerkesztő: **Zlamál Ágost.**

Szerkesztőtársak: **Erőss József, Péter János dr., Szilveszter Ferenc dr., Wagner Sándor.**

Nyomatott Papp Györgynél a püsp. lyc. könyvnyomdában Gyulafehérvárt.

* **Egységes Nemzeti Közoktatás.** Egyetemes paedagogiai folyóirat. Megjelenik minden hónap 1-én Szombathelyen. Előfizetési ára egy évre 8 K. Szerkesztői Deme Károly. Deme Károly, akinek neve iskolai könyveiről ismeretes. Egységes Nemzeti Közoktatás cími és először 1897-ben megindított folyóiratát július elsejével havi folyóirat alakjában felújította. Tájékoztató sorában azt fejtegeti, hogy egységes nemzeti nevelést akar. A széthuzás beteges áramlatának, mely a tanítóság és tanárság egyetemét is megragadta, akar folyóirattal utjába állani. A fűzet első cikke „*A társadalmi élet szelleme és az iskolai.*” melyet szintén Deme Károly írt, hasonlón a nemzeti nevelésről szól, a nemzeti jellem alkotó vonásainak megőrzését és fejlesztését sürgeti, mivel a magyar államot és a magyar fajt csak független és lelkiileg új, jellemben megtisztult, önálló cselekvésre képes nemzetek tarthatja fenn. Szalay Károly „*Az én beköszönöm.*”-ben a népiskolának mint a közoktatás alapjának erősítését hangoztatja és az oktatás különböző ágazatainak szoros összefüggését sürgeti. Machay Vendel „*Magyar nyelvtanítás a nemzeti és vidéki iskolákban.*” címmel írt értekezést Pálinkás B. „*Vallástani ferdeségek a népiskolában.*” c. sorában helyes észrevételek mellett sok helytelen megjegyzést is tesz. A folyóiratba értekezéseket írtak még: *Kesethy Gy.* (A vallásnépszerű nevelés), *F. L. dr.* (A mi középiskoláink), *Spectátor* (A jubiláris közgyűlés előtt.) Az önálló cikkek sorát a „*Különféle.*” rovatban tudói hírek zárják be. — Az új folyóiratnak minden cikke buzgó igrkezetről tesz tanúságot, emélfőgyva bátran ajánlhatjuk olvasóink figyelmébe.

P Á L Y Á Z A T.

— *A lengyelfalvi* róm. katb. kántor-tanítói állásra pályázat nyíltatik. Jövedelme: 1., őszbuzza kepe 50 kalangya, érteke: 100 korona; 2., tavaszi zab kepe 50 kalangya, érteke: 75 korona; 3., pénzber (ospora) 54 korona; 4., 26-terti tűzifa, érteke: 52 korona; 5., stola átlag: 56 korona; 6., szent-mise alából: 8 korona; 7., templom pénzárból: 2 korona; 8., egy havasi fa-jog érteke: 6 korona; 9., 1 hold 1355□öl szántó és 1402□öl kaszáló birtok, haszonértéke: 26 korona; 10., iskolai magtár kamatból 12 véka szemes gabona, érteke: 24 korona; 11., iskolai pénzkamatból 30 korona; 12., taudíjából mintegy 5 korona; 13., államsegélyből: 362 korona. A kántor-tanítói lakás áll: 3 szoba, kamara, és pincéből, van csűr, istálló, tyúk- és sertés-óllal, antőház, gyümölcsös és veteményes kerttel. Összes jövedelme: 800 korona. Kötelessége: a.) a kántori teendők végzése; b.) a mindennapi és ismétlő tankötelesek tanítása; c.) a faiskola kezelése. A harangozás és templom tisztogatás kiadva. Pályázók felhivatnak, hogy kellőleg felszerelt folyamodványokat folyó évi szeptember hó 2-ig alulírtkor nyújtsák be.

Kelt Lengyelfalván (u. p. Székely-Udvarhely) 1901 évi augusztus hó 7-én.

Kocsag Ignác,
lelkész, iskolaszéki elnök.

— *A peselmei* (Háromszék.) kántori állásra püspöki engedélyt folytán augusztus hó végéig terjedő határidővel új pályázat hirdettetik. Jövedelem: tisztességes lakás, gazdasági épületekkel, mintegy 120 kalangya ősz- és ugyanannyi tavasz kepe, — 40 korona ospora, 60 korona stola, 45 tere tűzifa. Kötelessége: kántori teendők végzése, templom tisztán tartása és harangoztatás. Folyamodványok a szárazpataki plebánia hivatalhoz adandók be.

Szerkesztői üzenet.

B. L. Meglepett ez a rendkívüli érzékenykedés. Bárkinek az ítélete alá bocsátjuk azt az üzenetet, s ha valaki abból „nagyfokú kíméletlenséget” „sértést” „nyilvános leszidást” olvas ki: akkor lovagias készséggel kérünk bocsánatot, addig azonban a nekünk tulajdonított rossz szándékok visszatartásuk.